

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tenež) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čec)

Ljubljana, 12. maja 1938

Leto IV — Številka 27

Evharistični kongres v Budimpešti

Zastopniki 50 narodov se bodo zbrali na evharističnem kongresu v Budimpešti, da počastijo Kralja miru. Duhovno razpoloženje Evrope in sveta je bilo malokdaj tako nerazveseljivo in moralno ozračje tako nasičeno kužnih bacilov kot sedaj. Prav zato ideja božjega kraljestva na zemlji nikdar ni bila bolj aktualna in potrebna za Evropo kot sedaj. Zdi se, kot bi se krščanska duša Evrope zavedla svojega notranjega bistva, ko se zbira okrog Kristusa Kralja, ki je dal Evropi to dušo, v enem svojih kulturnih središč, kjer se srečuje Vzhod in Zahod. Zaman so Njegovi sovražniki, framazoni, komunisti, nacisti skušali preprečiti zmagoslavje duhovnega Kralja, ki bo učil v Budimpešti iz prestola svoje ljubezni narode pravega bratstva, prave ljubezni do lastnega naroda, prave ljubezni do delavstva. Na kongresu verniki ne bodo politizirali, ne korakali v vojaških korakih, ne bodo kričali: dol s fašizmom, ne vpili Heil, ne bodo demonstrirali s tanki in zrakoplovi. Zbirali se bodo v najbolj človečanskih in božanskih mislih in čustvih, molili bodo h Kralju, Nesmrtnemu, Močnemu, ki ima žezlo, da vlada vse narode. Prosili ga bodo, da še enkrat blagoslovi Evropo in ji vrne njeno pravo dušo in s tem tudi mir.

Prav zdaj je tak kongres potreben in primeren! Zdaj mora katoliška Evropa izpovedati svojo vero v pravega Kralja miru, ko drugi izpovedujejo vero v voditelje, demonstracije, zrakoplove, konference. »Si Ti res kralj? Pa kakšne vrste kralj si Ti?« Tako sprašuje porogljivo svet s Pilatom Kristusa. Kristus pa odgovarja: »Sem kralj, kralj resnice, ljubezni in miru.« Prav zdaj, ko se nam vrti pred očmi zaradi strahotno velikih vsot, ki jih izdajajo vse države za oboroževanje, nam je ta Kralj brez sulic in puščic, brez slonov in konjev, brez bombnikov in tankov, brez oklopnih in topov, najbolj potreben. Dokler ne bo On zavladal in v beg pognal z bičem vse te strahotne predračune in to blazno demonijo železa, ognja in krvi, ne bo konec ne krize, ne komunizma, ne razrednega boja, ne poganškega nacionalizma, ne židovske nadvlade.

Zato pa morajo množice, ki poromajo v Budimpešto, iti tja kot pravi romarji in križarji, ki bodo ponesli ta odrešilni ogenj iz nebeske Olimpije skozi vso Evropo in v vse narode. Saj je prav na isti zemlji v nedavnih stoletjih Kristus Kralj izvojeval že drugo zmago: zmago nad polmesečem, nad turškim barbarstvom! Tudi tedaj ni bila Evropa edina. Prišli pa so ponižni Janez Kapistran, Mark Avijanski in drugi gorečniki, ki so nosili zastavo Kristusa Kralja in Marije pred armado, kot da bi nosili v rokah evropsko dušo.

Geslo, ki bo plavalo nad nešteti množicami kongresa, se glasi: **evharistija je vez ljubezni**. To geslo bo dalo vsem tem množicam pečat, da praznujejo pravi kongres miru pod vodstvom zastopnika glavarja kat. Cerkve.

Fr. W. Foerster:

MARIJA

Neki učitelj se je bil udeležil socialističnega zborovanja. Ko se je vračal domov, se je pridružil uredniku delavskega časopisa, ki je že več ko deset let imel zelo velik vpliv na množice in so se ga nasprotniki zaradi njegovega bogatega znanja bali. Ko sta prišla do mestnih vrat, sta slučajno obstala pred kipom Matere božje in vneto razpravljala o šoli in cerkvi. Učitelj je mimogrede pogledal kameniti kip, ki je bil ves zasnežen in je le še obraz gledal z nadnaravnim izrazom na razvneto govornika.

Učitelj se je zmedel v svojih izvajanjih, pomolčal za trenutek, potem pa rekel:

»Poglejte ta zasneženi kip Matere božje, ne bo dolgo in tudi obraz ji zamete. Tako se godi danes z vsemi temi starimi stvarmi. Ne razbijajo jih več s krikom; ne, tiho in neopazno jih zastirajo in lepega dne jih ne bo več!«

»Dokler ne pride jug,« je odvrnil urednik, »in ne odnese vse bele navlake, sveta Devica pa bo stala in ob njenih nogah bodo sveže cvetlice in sveži venci in nihče ne bo več mislil na sneg. To je tudi prilika.«

»Kaj hočete s tem reči?« je vprašal učitelj. »Ali mislite, da bo tako fantastično praznoverje, kot je to, še dolgo vzdržalo pred električno svetlobo novega časa?«

»Resnično prepričan sem, da bo,« je dejal urednik; »še več! Rečem vam: Vsa vaša žarka električna luč bo ugasnila, vaš premož bo ostal pod zemljo, vaše šole se bodo zaprle, vaše knjižnice bodo preperele, če ne oživijo med vami one »stare stvari«, kot jih imenujete. Dragi gospod učitelj, ali res ne slutite, kam gremo, ko vidite danes na vseh cestah toliko nesvetih devic s kratkimi krili in prozornimi nogavicami, in niste pomislili, kaj pomeni sveta Devica za ta svet? Verujte mi, čeprav me je težka hudobna usoda izločila iz moje Cerkve, vendar ne maram nič slišati o moderni površnosti, nasprotno, čimbolj sem spoznal duhovno bedo ljudstva in študiral moderni svet, tembolj mi gine zanikanje starega. Ni dolgo tega, kar mi je rekel neki starejši delavec: »V našem okraju je Mati božja edina

dostojna žena.« — Vprašam vas: Ali ne govori ta ugotovitev bolj o propadu sveta nego kateri koli drugi znak razkranja? Kdor pozna Adama in Evo, vendar ve: z dostojno ženo stoji in pade človeška kultura. Težnja moža po Evi je narava, težnja moža po Mariji je kultura in obenem varstvo narave pred nenaravnim, ohranitev velikih, nezavednih življenjskih procesov pred radovedno zavestjo, ki moteče posega vanje, in njenimi sebičnimi nameni. Kjer izgine ženska sramežljivost in kjer izgubi zato žena spoštovanje do svojega boljšega jaza in izgubi mož spoštovanje pred ženo, tam se uničijo vse pravice nevidnega sveta na vseh poljih in konec je vseobči triumf razbrzdane poživljenosti. Nasprotno: ko je skušalo nekoč krščanstvo ozdraviti propali in razbrzdani svet, se je posluževalo predvsem duhovne moči popolne ženske čistosti. Življenje propadajoče antike pa je otroška igra v primeri z nenravnostjo, ki mora pognati iz modernega razkranja ženskosti in iz družabnega trumfa počestnic.

Iz takega brezna nas more rešiti le vzvišena utelesitev nedotakljive ženskosti, samo ona more iztrgati moško dušo iz silne oblasti čutne sebičnosti in sredi naravnega pripravi prostor nadnaravnemu. Resnično, kar je Virgo immaculata pomenila za človeško kulturo — in kultura je vendar ukrotitev nažonskega sveta — daleč presega vse, kar je dosegla novejša tehnika z obvladovanjem zunanjih naravnih sil!«

»Vse to mi je jasno,« je odgovoril učitelj, »a nauk o Brezmadežnem spočetju, o Materi božji in Marijinem vnebovzetju me prav tako odbija, kakor me navdušuje, kar ste mi pravkar raztolmačili.«

»Razumem, razumem,« je menil urednik. »In vendar vam ne bo pomagala prav nič sama slutnja o duhovnem pomenu Marijine skrivnosti, ker jo trda vsiljivost materialnih gonov vedno znova zatemni, — če ne sprejmete dogme v vsem njenem trdem in drznem nasprotju z otipljivo stvarnostjo. Krščanstvo nikakor ni kaka pustoglava zaletlost, temveč pronica-

stavniki države bodo kot prvi pristopili k sv. obhajilu.

Dne 23. maja bodo vlada, mesto, ljudstvo, kongresisti priredili najslovesnejši sprejem papeževemu legatu, kardinalu Pacelliju.

Dne 25. maja bo najslovesnejša služba božja v cerkvi sv. Štefana za vse udeležence kongresa in one, ki se v duhu kongresu pridružijo. Ob tej priliki bodo zastopniki katoliškega leposlovja izkazali Najsветеjšemu posebno poklonitev. Najboljši znanstveniki in pisatelji katoliškega sveta se bodo zbrali, da bodo prav Kristusu Kralju posvetili najboljše duhovni dar, svoje pisateljske talente.

Na praznik vnebohoda pa bo javna služba božja pod milim nebom z obhajilom otrok. Pro-

nje Svetega Duha, ki se mu ne moremo ustavljati, v življenje; je vera v moč Svetega Duha nad življenjem; njegovih skrivnosti ne moremo ne zdaleka razumeti, kaj šele, da bi ga mogli prevzeti v svojo voljo, dokler še tičimo v praznoverju materializma. Kdor resnično vzročno misli, ne more drugače, kakor da izvaja neizmerno moč iz neizmerne duhovne vzroka, in prepriča se, da se je izvršil pred Kristusovim rojstvom preobrat vsega navajenega naravnega poteka in da bi bil čudež še vse bolj neumljiv, če bi se to ne bilo zgodilo.«

cesija pa bo na ladjah po Donavi skozi vse mesto.

Dne 29. maja se bo kongres končal z slovesno mašo kardinala legata s splošnim obhajilom vseh udeležencev in z zaključno procesijo.

NARODNI ODBOR.

V ponedeljek 9. maja se je ustanovilo v Ljubljani društvo »Narodni odbor«, ki bo delovalo z Rafaelovo družbo, Slovensko Stražo, Prosветno zvezo in z drugimi narodnimi društvi v državi, da pod enotnim vodstvom organizira delo za iste namene, ki so jih ta društva že doslej zasledovala.

24. julija t. l.
bo zbrala
pri svojem
oltarju
brezljans-
ka Marija,
kraljica
slovenske-
ga naroda,

**slovenska katoliška dekleta
na tabor katoliških deklet**

Da bi bile vse eno...

Univerza je za naš narod nekaj velikega, bodisi za sedanost ali pa za prihodnost. Od nje je odvisna narodna inteligenca, kajti kakršna univerza, taka tudi narodna bodočnost. Premalo se tega zavedamo.

V naših rokah, tovarišica, je usoda slovenskih deklet. 20, 30 morda 40 let tvojega poklicnega dela kot profesorica, zdravnica, mati, bo dalo tvojemu okolju velik pečat. Si že kdaj razmišljala o svojem poslanstvu? Tovarišica, veš za odgovornost, ki jo nosiš za usodo slovenskih deklet in žena? Naj te odgovornost in ljubezen do naše ženske mladine neprestano giblje, presnuje in modri. Poklic poslanke, tvoj drugi poklic, je v resnici lep in zvišen. Naj ostane neokrnjen in neomadeževan. Glej, od tvojega iskanja in skrbi, od tebe kot luči in kačipotu v sodobnih zmotah je odvisno novo katoliško slovensko dekle. V tem delu pač res ne boš merila časa, boš žrtvovala tudi družbo in počitek. Dajaj, dajaj! Delo bo le toliko napredovalo, kolikor zanj žrtvuješ. Verujem v skrivnost žrtve! — Odgovornost, odgovornost in zopet odgovornost in še ljubezen, vse zate, drago slovensko dekle.

Samo eno veliko skrb imamo v sebi — skrb za edinstvo. Samo en strah poznamo, strah pred razcepljenostjo. Me ljubimo edinost. Kadar je slovenska žena edina, vse premore, ker edinstvo je znak Kristusovega duha in Kraljica Slovencev, Marija brezljanska, je njena visoka pokroviteljica. Da bi bile vse eno... Ta klic zadnje večerje je predramil vse naše vrste, tovarišica; segel v pisarne med uradnice, se pomešal med ropot strojev, med delavke in potrkal celo na vrata »kamrice« našega kmetkega dekleta. »Da bi bile vse eno...«

V življenju slovenskega dekleta pa je tako le, da je vsaka v svojem kotu pri svojem delu, pri svojem kruhu, ko pa pokliče brezljanska Mati, popustimo vse in hitimo k Njej, saj nosimo vse eno in isto življenjsko idejo: Vrniti Kristusa slovenski ženski mladini. Brezje vabijo... Kraljica slovenskih deklet nas kliče, želi nas imeti zbrane, nas trdneje povezati med seboj, združiti vso žensko mladino vseh stanov.

Ob velikem prazniku pri Materi 24. julija t. l. bomo tudi akademikarke pri isti mizi lomile isti Kruh. Brezje vabijo, da bomo vse eno.

★

Sv. oče Pij XI. je dal na razpolago 300.000 lir, da omogoči vrnitev k staršem v Španijo baskovskim otrokom, ki jih je rdeča vlada poslala v tuje države in jih zločinsko izrabila za reklamo.

Na delo za slovensko in katoliško skupnost!

Čeprav ima narod oblast, ki skrbi, da se narodu skupni namen dosega in da se odstranjuje vse, kar ovira ta namen, ki je blaginja vseh, vendar moramo meriti življenjsko silo naroda bolj po tem, v koliko se zavest tega skupnega namena javlja v vsakem posamezniku, v koliko vsak posameznik zavestno reagira na vse pojave, ki ugodno ali neugodno vplivajo na obstoj in razvoj narodnosti same ali na dosego skupnih namenov narodnega občestva. In tega je pri nas še vedno premalo! Vse preveč mislimo le nase in na svojo osebno korist, premalo je še v vsakem izmed nas živa zavest odgovornosti ne samo zase, ampak tudi za občestvo, ki v njem živimo. In vendar prav izobraženci mnogo dolgujemo narodnemu občestvu že zato, ker večje sposobnosti stavijo tudi večje dolžnosti. Pa tudi drugače se nam pokažejo dolžnosti izobražencev do narodne celote. Saj nam je bilo in nam je le z delom narodne celote omogočeno, da se dalj kot drugi odtegujemo produktivnemu delu, da se v šolah še pripravljamo na družbi koristno delo, medtem ko so naši tovariši in tovarišice iz ljudskih šol že davno v pridobitnem delu bo-

osebna (tako namreč pravijo sami) dognanja prodajati in vsiljevati, res narod ne potrebuje. Kajti ta osebna dognanja so samo še žalosten ostanek suženjske miselnosti, ki takoj upogne koleno pred vsako novotarijo izven našega narodnega duhovnega življenja. Pristanejo raje na zablode in zmote in si jih celo osvoje ter med narod širijo, da jim ne bi očitali reakcionarnosti in nesodobnosti, kakor pa da bi s svojo glavo mislili zdravo misel, ki vedno gradi na tradiciji svojega naroda in iz tujine sprejema le dobre pobude. Zelo pa naš narod potrebuje glasnikov prave kulture. Takih potrebuje, ki ga bodo z dognano resnico in z neizkvarjeno lepoto seznanjali in ga res kulturno dvignili. Kultura je namreč šele tedaj močna, če je last naroda in ni omejena le na ozek krog vzvišenih kulturonoscev, ki jih pa nihče ne razume.

Tudi z vero v našem narodu ni vse v redu. Kakor lepa pravljica nas že dolgo sem spremljajo pri vsakem opisu »vernega« slovenskega naroda cerkvice na gričih. Toda te cerkvice že dolgo stoje in precej časa je že, kar so pomrli, ki so jih gradili. Res je, da bi bila pesimistična slika verskega življenja neupravičena, prav ta-

Ko pa pregledujemo vrste onih, ki prihajajo do najvišjih razredov srednjih šol, niso redke šole, kjer moremo naštetih le po 20% še v resnici vernih in katoliških bodočih izobražencev. V našem narodu opazimo bolj in bolj novo plast šolanih in napol šolanih ljudi — večino ma gospodarsko dobro stoje — ki stoji na najbolj nevarnem stališču: prepričani so, da vse vedo, da jih nima kaj učiti niti učitelj, kaj šele duhovnik. Le še iz kakega framazonskega čaropisa se jim še zdi vredno črpati učenost, da so o najnovejših dogodkih malo poučeni, ker sicer itak že sami vse vedo.

Zato je naša prva dolžnost in naloga, da vzbudimo v vsakem posameznem členu slovenskega naroda živo zavest povezanosti z narodom, ki mora biti tolikšna, da bo bolečina enega člana bolela vse druge in da vse člene slovenskega naroda tesneje in tesneje včlenimo v Kristusovo mistično telo, da bo vsak in bomo vsi živeli iz vere, ker le tako moremo doseči namen svojega in narodovega življenja.

Kongres JACF v Lurdu

Z vseh strani Francije so v dne 30. aprila do 3. maja prihiteli mlada kmečka dekleta, članice J. A. C. F. na svoj nacionalni kongres v Lurd. Bilo jih je okrog 12.000. Bile so zbrane pri svetišču svoje nebeške Matere, da se v svojem imenu in v imenu onih tovarišic, ki na ta kongres niso mogle prihiteti, zahvalijo nebeski Materi in da jo prosijo za pomoč in blagoslov pri svojem nadaljnjem delu, da bi Kristusa in Njo vrnile vse ženski kmečki mladini. Hočejo vrniti Kristusa in Njo, nebeško Mater, vse množici kmečke ženske mladine, ki Njega in Njo več ne poznajo. Navzoči so bili na tem kongresu tudi visoki cerkveni dostojanstveniki. Pri predavanjih, ki so se tikala najaktualnejših problemov moderne dobe, so se usposobile za nadaljnje delo, v Marijinem svetišču pa so si od Nje izprosile milosti in podpore, da bodo svoje delo lahko z uspehom vršile.

Letošnji letnik „Straže v viharju“ se bo kmalu zaključil. Če še niste poravnali na- ročnine, Vas vljudno prosimo, da to še danes storite.

disi na kmetiji, obrti industriji, uradu, kjer jih pač družba potrebuje.

Izobraženec mora od svojega duhovnega bogastva dajati narodu. Višje in globlje spoznanje resnice in lepote mora posredovati tudi onim, ki jim življenje pretežno poteka v pridobivanju snovnih dobrin ali mehničnem registriranju aktov. Kramarjev, ki bi hoteli svoja

ko pa je res, da so sanje o »vernem« slovenskem narodu uspavanke. Zakrivajo nam probleme, ki so že tukaj, da jih niti rešiti ne poskušamo, ker se jih premalo živo ali pa sploh ne zavedamo. Res je, da je versko življenje izobražencev, kolikor jih je vernih, intenzivnejše, kakor je bilo nekoč. Toda izobražencev ali bolje rečeno šolanih ljudi imamo vedno več.

Monolog kamniškega mamuta

Izkopali so me!

Več tisoč let sem spal v vlažni zemlji 10 metrov globoko pokopan, pa so me le iztaknili. In zdaj ne bom imel miru! Najprej so me dali v mavec, da se ganiti ne morem, potem so se pa začeli prepirati, v kakšen muzej naj pridem. »Slovenec« me hoče spraviti v Kamnik, »Jutro« pa v Ljubljano! Gorje šele meni, ko se bodo učenjaki spravili name! Vsi so prepričani, da spadam v ledeno dobo! Toda to jim nič ne pomaga! V katero? Ali prvo, drugo, tretjo, četrto? In če je vsaka, kakor menijo, trajala na tisoče in tisoče let, kako star sem prav za prav? Eni bi mi naložili 8000 let, drugi pa tudi 200.000 let! Da bi jim pa sam povedal, koliko sem v resnici star, mi ne pride na um. Naj ugibajo...

O časi, zlati časi! Kje ste, nežna leta moje mladosti? Kako je bilo idilično, ko smo stopali mamuti proti ljubljanskemu polju na pohod! Ko smo začeli vihati nosove in rive in smo se spuščili v mamutski dir, se je tresla vsa zemlja tja do Gorenjske. Tedaj so bežali severni jeleni, bizoni, prabiki na vse strani. To je bila svoboda, to je bil raj na zemlji. Edini nosorožec, ta moj dlakavi tovariš, ki je imel pol metra dolgo dlako, da ni zmrazil, se me ni zbal. Sicer pa tudi njega ni nikjer več in upam, da ga ne bodo izkopali! Saj je bil tako strašansko grd! Prav sredi obraza je nosil rog! Sicer tudi o sebi ne morem trditi, da sem izredno lep, a proti nosorogu sem bil prava le-

potica, kakor Miss Evropa! Kadar me je srečal, me je navadno malo poščegetal s svojim rogom. Sicer sva bila prijatelja in se nisva pojedla, ker nisva bila mesojedca! Trave in listov in zelenjadi je bilo pa povsod na kupe na pretek. V zabavo sem objel z rivecem kako drevo in ga tako premikastil, da sem ga izruval in treščil na tla.

Na poti pa so mi bile močno črede severnih jelenov. Saj je pa takle jelen res neumna žival. S tistimi lopatastimi rogovi ne ve, kam bi se dejal in bodel bi se noč in dan. No, zdaj jo je popihal v sibirskie tundre, da ga ni več na spregled.

Eden pa je bil, ki nas je vse »komandiral«: človek! Imenujejo ga zdaj neandertalca ali heidelberškega človeka. Toda to so si gladko izmislili. S katerim človekom sem živel, ne maram povedati. Ni bil ne eden, ne drugi. Čakajmo, saj ga bodo še izkopali. Bil pa je od samega vrača! Vso mojo družino je pobil in jo pojedel s svojo dično družbo! Če bi ga bili dobili, bi ga že zmlili v prah. Toda vedno nas je pošteno ugnal. Kopal je jame, da smo vanje popadali in nam naša moč prav nič ni koristila. V rokah je imel kamenen pestnjak, s katerim nas je tolkel po buči, da smo končno omedleli. Čuli smo, da je prav lovil jamske medvede! Ti so hodili spet v višje skrite votline. Mene hribi niso nikdar posebno veselili. Za tunista se nisem čutil poklicanega. Človek je pa lezel za njimi, vzel svoja kamena rezila in svoja bodala s seboj in medvede čakal pred vhodom; zažgal je ogenj in kadilo se je, da so morali medvedi iz jame! Tam izza skale pred jamo jih je potolkel s kamni, ki jih je valil

nanje. Pa pravijo, da se je ta človek razvil iz opice? Baj je plezal prvotno po drevesih, a potem zunaj v stepi je začela ta opica stegovati iz radovednosti vrat in roke, glavo je začela nositi po koncu, zakurila si je ogenj in potem je izjavila: nisem več opica, ampak človek! O ti bedaki! Saj lahko še tako stegujem vrat in rivec, a ostanem mamut in spet mamut. Meni nikdar ni prišlo na um, da bi odcepil od kvarcita šibre in jih pričel robiti in retuširati. Zdaj pravijo, da je to bila kultura rezila. Karkoli! Kultura je bila! Nikdar se mi ni sanjalo, naj stopim v kako jamo in naslikam človeka ali prijatelja nosoroga. Človek pa je nas vse naslikal, kakor smo veliki in kosmatil.

Zaradi ledenikov iz Kamniških planin nas je vse zeblo. Toda kdo si je kdaj izmislil kaj takega kot je ogenj! In brez vžigalic. Nekaj časa je drgnil človek dva lesena droga drugega ob drugega ali pa kresal iz kamna iskre in ogenj je bil. Težko se bom vživel v nove razmere! V kako stranko se bo treba vpisati in v kako društvo. To pravijo, da je moderno. Bom premislil. Predvsem bo treba najprej poiskati, kje je kako korito: potem bomo šele govorili o stranki.

Tudi to je problem: bom li fašist ali pri-

staš ljudske fronte? Vsekakor si ne bom ožgal prstov s kako preveliko gorečnostjo za špansko revolucijo! Tako nekako po sredi, ne preveč na levo, ne preveč na desno jo bom mahnil. Vpisal se bom pa v četrto skupino ali pa ostanem »izvzdrževni objekt«. Svoja prazgodovinska in sodobna doživetja bom priobčeval s polnim podpisom.

Kamniški mamut.

Za našo univerzo

Za najnujnejše potrebe naše univerze potrebujemo nujno

10 milijonov dinarjev

za zgraditev prirodoslovnih institutov	5,400.000
za dograditev anatomskega instituta	526.000
za dograditev kemičnega instituta	1,600.000
za zgraditev hidrotehničnega laboratorija	3,000.000

Teh 10 milijonov mora dobiti naša univerza iz državnega investicijskega posojila.

Naloge novega hidrotehničnega laboratorija v Ljubljani.

Novi laboratorij bo igral v glavnem dvojno vlogo.

V prvem redu so predvsem naloge kulturnega značaja, ki čakajo v novi ustanovi na svojo rešitev. Nič manj važen pa ni drugi delokrog, v katerem bo laboratorij aktivno sodeloval pri organizaciji smotnejšega gospodarstva pri vodnih stavbah. V splošnem bo obseg laboratorijskega delovanja zelo širok ter bo v posameznih primerih prešel interesne sfere naše banovine, tako da bo tudi država imela od njegove ustanovitve koristi.

Tehnična fakulteta v Ljubljani se že od svoje ustanovitve bori za izpopolnitev svojih učnih ustanov. Za njen nadaljnji razvoj je nujno potrebno, da se razširijo njeni nedostopni prostori, zgrade manjkajoči laboratoriji, zvečajo institutom denarne podpore. S tem se bodo ustvarjeni pogoji za ustanovitev novih institutov in seminarjev, ki bodo potrebni, da se bo pouk in delo teh ustanov ohranilo na sodobni višini.

Leta 1920, zgrajeno poslopje naše tehnične fakultete že od vsega početka ni zadoščalo niti učenim potrebam ter niso ovire za njen nadaljnji razvoj še danes odstranjene.

Hidrotehnični laboratorij bo služil potrebam instituta za vodne zgradbe v Ljubljani. Šele z gradbo stavbe laboratorija bodo preskrbljeni institutu potrebni prostori za nastanitev učnega in obratnega osebja. Pridobljena bo nadalje sodobno opremljena predavalnica in risalnica ter najnujnejši laboratoriji. Obenem pridobi tudi strojni institut tehnične fakultete potrebni hidrostatični in hidrostrojni laboratorij, ki ga je do danes pogrešal.

Zgoraj omenjena stavba bo tedaj institutu za vodne zgradbe ustvarila šele možnost za njegov razvoj in uspešnejše delo. Konkretno bodo z gradbo laboratorija ustvarjene institutu naslednje razvojne možnosti.

1. Z uporabo z vsemi učili opremljene predavalnice, risalnice in laboratorija bo omogočeno institutu predvsem poglobiti ter vzdrževati pouk učne snovi trajno na višini, na kateri je na vseh onih univerzah v zamejstvu, ki se pri svojih izvajanjih poslužujejo eksperimentalnih metod. 2. Nadalje bodo vsi v projektu predvideni prostori in pripomočki zadoščali, da se izvede specializacija studija na gradbenem oddelku, in sicer tako, da bi se tudi na naši tehniki izsolali vodogradbeni specialisti, kar postaja nujnost že zaradi tega, da se izravnavajo konkurenčne zmožnosti absolutov vseh fakultet. 3. Tudi področje znanstvenega dela instituta se bo z vpeljavo eksperimentalnih metod razširilo iz dosedanjega teoretičnega področja na praktično znanstveno področje. 4. Učinki tega novega dela ne bi pri tem imeli le učne vrednosti, temveč bi pri metodični izvedbi koristili našemu narodnemu gospodarstvu. Neposredno bo narodnemu gospodarstvu koristil hidrotehnični laboratorij s tem, da bo prevzemal od interesentov vse tiste probleme v razrešitev, ki jih bo sprožila razvijajoča se delavnost na vdogospodarskih področjih v naših krajih.

Najuspešnejše sredstvo uveljavljanja novega laboratorija pa bo predstavljala eksperi-

mentalna preizkušnja projektov vodnih zgradb, izvršena na modelu projektirane stavbe. Z njo se bodo dale presoditi vrednosti poedinih enačic projekta že na skromnih modelih ter izbrati gospodarsko najprimernejša rešitev. Tako urejena preizkuševališča bodo omogočila laboratoriju praktično udejstvovanje v naslednjih področjih inženirske prakse:

Preiskava vodosilnih projektov ne zahteva le ugotovitve najpopolnejše funkcije zidanih delov naprave, marveč hkrati tudi vseh hidrostrojnih instalacij. Za uspešen zaključek takih preiskav je nujno potrebno izvršiti celo vrsto poizkusov, pri katerih se izmenično poslužujemo turbinskega preizkuševališča, hidravličnega in rečnega žleba.

Preiskave rečnih regulacijskih projektov so izključna domena eksperimentalne laboratorijske raziskave. Njih podoben predračun nam daje v praksi le smernice, po katerih moramo regulacijo izvršiti, preiskava na modelni reki pa nam odkriva šele prave zakonitosti in pota, katerim moramo pri izvedbi regulacije slediti. Vsi potrebni poskusi se bodo izvršili v rečnem žlebu, v katerem se bo vgradil model rečne struge.

Z zgradbo preizkuševališča za hidrometrična krila bo ustvarjena prvokrat v naši državi možnost izvrševati umerjenje kril doma, kar danes zaradi pomanjkanja preizkuševališča še ni mogoče. Zadoščeno bo s tem potrebi številnih interesentov po vsej državi.

Enakemu namenu bo služilo preizkuševališče za vodne števce, ki bo zlasti koristilo takim občinam, ki pri svojih vodovodnih napravah oddajajo vodo s števci.

Z gornjimi izvajanjimi je očitano v grobih obrisih uporabnost poedinih preizkuševališč, prav tako pa tudi praktična koristnost za narodno gospodarstvo.

V prvi vrsti bomo tako prišli do racionalnejših metod, ki se uveljavljajo v vodnem gospodarstvu naprednejšega zapada. Razen tega pa se bomo, kar je velikega moralnega pomena, otrsli uvoza tuje učenosti, za katero smo se morali od časa do časa kljub trem univerzam po sili razmer potegovati.

Uvažujoč izredni kulturni in gospodarski pomen hidravličnih laboratorijev so inozemske laboratorije gradili iz državnih sredstev. Upravičeno upamo, da bo tudi pri nas dala država za gradbo laboratorija potrebna sredstva.

Akademija drž. klas. gimnazije v Ljubljani.

V ponedeljek, dne 9. maja, je bila v frančiškanski dvorani akademija klasične gimnazije. Spored je bil lep in pester.

Spored je začel mešani zbor, ki je zapel državno himno in tri dobro podane pesmi. Sledili sta dve klavirski točki in nastop dueta, ki je bil prav dober in učinkovit.

Višek večera pa je bila recitacija osmošolca Poldeta Pavonika, ki je lepo in z globokim občutjem recital odlomek iz Župančičeve »Dume«. Z lepim glasom in dramatsko dovršenostjo je podajal to lepo pesem, ki je vsem globoko segla do srca. Od občinstva je bil deležen toplega priznanja, ki ga je poklicalo znova pred zastor.

Sledile so še štiri klavirske točke in plesna točka, ki je bila tudi zelo dobra.

Drugi del sporeda je izpolnil godalni orkester z raznimi skladbami.

Celotna akademija je prav lepo uspela in je občinstvo, ki je dvorano dobro zasedlo, z viharim ploskanjem nagradilo trud naših srednješolcev, ki so ga imeli s pripravo te akademije.

★

V Romuniji so morali zaradi povečanega števila vernikov ustanoviti 34 župnij in zgraditi 20 novih cerkev.

Misijski p. Schulte bo iz arktičnih predelov Amerike poročal po radiu stalno o življenju misionarjev na severu. Njegova poročila bo prenašala 88 ameriških in kanadskih radijskih postaj.

Vstajenje in ugovori

Odkar je Kristus od mrtvih vstal, se pojavljajo ugovori proti Kristusovemu vstajenju. Ti ugovori pa se irtijo vedno okrog istih stvari. V tej ali oni obliki se ponavljajo končno vedno samo trije pomisleki, ki imajo svoj izvor ne toliko v evangeljskih poročilih, marveč predvsem v glavah tistih, ki nadnaravnih dogodkov v Jezusovem življenju na noben način nočejo verjeti.

Prvi pomislek hoče razložiti Jezusovo vstajenje s preparo apostolov. Pravi: Apostoli so truplo ukradli in potem širili vest, da je Kristus od mrtvih vstal. Ta ugovor so prvi skovali člani judovskega velikega zbora, ko jim je straža izpred Jezusovega groba javila, kaj se je zgodilo. Ta ugovor je najšibkejši. Proti njemu govorijo Jezusova prikazovanja po vstajenju in previdnost apostolov ob prvi novici, da je Jezus vstal. Apostoli so verjeli šele potem, ko so se dobro prepričali.

Drugi pomislek navaja možnost, da Kristus ni umrl, marveč da je bil samo navidezno mrtev. Toda Pilat je izročil Jezusovo truplo Jožefu iz Arimateje šele potem, ko je bilo uradno ugotovljeno, da je Jezus umrl. Križanje in s sulico prebodeno srce ne dopuščata nobenih dvomov o Jezusovi smrti. Ob misli na vse to je pomislek neutemeljen.

Tretji ugovor prihaja iz parapsihologije. Apostoli so imeli halucinacije, torej so zapadli samoprevarami. Toda apostoli so dobro ločili med prikaznijo in resničnostjo. Saj so prvotno sami mislili, da gledajo prikazen. Šele, ko vidijo prebodene roke, noge in prebodeno stran Jezusovo, se jim je nezaupanje pleglo in so doomi izginili. In potem so imeli 40 dni priliko prepričevati se o resničnosti Jezusovega vstajenja. Najboljši dokaz proti halucinacijam so imeli stalno pri roki, in to je bil: prazen grob.

Če nočemo torej polvarjati zgodovine, moramo poročila sprejeti, kakor so zapisana. Brezvoeren človek jih ne sprejme, a ne zaradi poročil, ampak zaradi vsega tistega, kar je z vstajenjem Kristusovim združeno. Tu je namreč zraven dolžnost vere, posmrtno življenje, odgovornost za življenje... Tudi tu se spet uveljavlja Simeonova napoved, da bo Kristus mejnik v zgodovini človeštva, postavljen v padec in vstajenje... Res! Je skrivnost vere, pa je tudi skrivnost nevere in zaslepljenosti!

Mesije današnjega časa

Njih obljube so veličastne. Prepričani so, da bodo rešili svet, da bodo pripravili nam zemljanom tuzemski raj. Kaj nam obljubljajo?

Obljubljajo nam demokracijo, ki je neusahljiv vir vseh pravic in vsega napredka. Obljubljajo nam kruh, mir in svobodo. Poudarjajo, da je brezrazredna družba najvišje dobro tega sveta. Razglašajo, da so določeni narodi izbrani od Boga, da si podjarmijo ves svet. To so njihove obljube.

Kaj pa obožujejo? Obožujejo »Stalina«, razne »duceje« in »führerje«. Ti so jim bogovi, njim se klanjajo.

Na drugi strani pa nam ponuja svoje prebodene roke naš božji Zveličar. Tudi On si hoče pridobiti ves svet. Tudi On bi rad bratsko ljubezen, ko nam pravi: »Ljubite se med seboj, kakor vas jaz ljubim. In če trpite in se trudite z menoj, boste tudi vi imeli delež na moji zmagi, toda ne v kakem tuzemskem lažnem paradizu, ampak v hiši mojega Očeta.«

To so besede, ki razveselijo vsako verno dušo. Temu se klanjajmo, zato se trudimo, da bo naša sreča čim večja in naše veselje čim popolnejše.

★

I v e r i

Poljski Sokol zahteva »vzgojo poljske javnosti v narodnem duhu, in sicer v etično moralnem duhu na katoliških domovinsko državnih in zdravstvenih načelih«. (Iz resolucije letošnjega zborovanja.)

Uprava zveze Sokola kraljevine Jugoslavije ponovno »izjavlja, da je stališče Sokola do vere dovolj znano in že večkrat poudarjeno«. Znova se povrača na stališče, ki ga je zvezna skupščina podala l. 1931. Res je, da je odnos Sokola (posebno slovenskega!) do vere dovolj znan, toda, ker znova in znova nastajajo potrebe, da zveza ponavlja stališče iz l. 1931. more biti pač vsakomur jasno, da je dejanski odnos Sokola do vere drugačen, kakor je nakazan v izjavi. Sicer pa je izjava sama protislovna. Sokol namreč zahteva od svojega članstva, da spoštuje vsako javno in iskreno verovanje in mišljenje in da pri tem čuva čistost sokolske ideologije. — O čisti sokolski ideologiji Tyrša pa je zapisal škof dr. Srebrnič: »Na kratko bi mogli reči o Tyrševi ideologiji sledeče: njej je osrednje kult nacije z izključno tuzemskimi cilji, sredstvi in odnosi. (Fiat lux, 2. izd., str. 21.) — Kako naj izkoristi član Sokola pravico, da »more svobodno izpolnjevati zapovedi in predpise svoje vere in cerkve«, če je pa čista Tyrševa ideologija materialistična?

O. Frideriku Muckermannu D. J. so vzeli nemško državljanstvo, ker se je boril proti nacionalnemu socializmu s katoliškega stališča. Zadnji čas je bil v Salzburgu gost nadškofa Waitza. Ob »Anschlussu« se mu je posrečilo, da je ušel iz bivše Avstrije.

Uprava katoliškega radia v Ameriki je samo v enem mesecu dobila 8590 dopisov od nekatoliških poslušalcev.

»Na dvojem mora temeljiti izobrazba bodočih duhovnikov: na znanju in na pobožnosti. Naš duh, ki ga tako lahko raztresejo zemske stvari, bo ostal zbran, če stalno mislimo na to, da Bog vsak dan ponavlja bodočemu duhovniku tudi: Če boš preziral znanost, te bom izključil od svojega duhovništva«. Seveda pa je treba »duhovno oblikovanje in duhovne vaje še neizmerno više ceniti kakor svetno znanje, čeprav je neverjetno, koliko dobrega more povzročiti že samo znanje«. (Iz nagovora svetega očeta gojencem duhovniškega zavoda »Pontificia Accademia dei Nobili Ecclesiastici«.)

FILMSKI VEČER V LUKSEMBURGU

10. februarja so bili člani in prijatelji Akademске zveze, organizacije katoliških akademikov povabljeni na veliki filmski večer v dvorani Asfa, ki je bil organiziran s sodelovanjem Touring-Cluba. Namen je bil pokazati najprej propagandna sredstva, s katerimi razpolaga nacionalni turizem in prav tako pokazati tudi filmska dela, ki so jih ustvarili Luksemburžani s svojimi skromnimi tehničnimi sredstvi. Predvajani so bili trije filmi, za konec pa še film »Je neka majhna dežela«. Ta film je bil predvajan z namenom, da propagira turizmo v lepi luksemburški deželi.

OGNJIŠČE AKADEMSKE ZVEZE

Velik dogodek za luksemburško Akademsko zvezo bo ustanovitev »Ognjišča Akademске zveze«.

Dosedanji lokal Akademске zveze je postal premajhen in zato so voditelji poiskali večjega, kjer se bodo lahko vsak dan zbirali člani zveze. Ker pa bi redna mesečna članarina ne zadoščala za vzdrževanje novega lokala, so aktivni voditelji, ustanovni in podporni člani ter bivši predsedniki zveze ustanovili društvo z imenom »Ognjišče Akademске zveze«, ki ima namen, da z vsemi sredstvi, zlasti pa še z ustanovitvijo in vzdrževanjem ognjišča (lokala) vzdržuje in pomaga »Katoliški zvezi luksemburških študentov« v njeni verski, poklicni in kulturni delavnosti.

Iz vojnega dnevnika dr. I. Merza

Pečuh, 22. X. 1916.

»Dobil sem štiritedenski dopust in ga preživel teden dni v Lebringu, drugi teden v Banji Luki, tretji na Dunaju in sedaj sem tu. Na Dunaju sem vzel skripto in začel študirati rimsko pravo. Pa je prišel sem K. in prepričal očeta, da ni dobro siliti v določen poklic. Dobro, oče se je dal pregovoriti, z mambo bo pa še dela. Vendar je stvar gotova; vzel bom romanistiko in germanistiko, za stransko stroko hrvaščino.«

Zingarella, 31. III. 1917.

»Vojna ne more dolgo trajati. Neki stari Sijan mi je pripovedoval, da so mu pisali od doma, da je v eni hiši pomrlo devet ljudi od gladi. N. mi je napisal med vrsticami: »Ljudje tu umirajo od gladi. Med Palom in Višegradom umirajo od lakote.« Poleg tega sta pred nekaj dnevi prebegla dva naša vodnika k Italijanom in zapustila pismo, v katerem pozivata tudi druge, da jima sledijo. Predolgo že traja vojna, a vojaki ne vedo, zakaj se borijo; poleg tega dobivajo nesrečne vesti od doma. Politične razmere, posebno načrt Nemcev, da se uvede nemški jezik za državni, gotovo tudi globoko vplivajo na ljudi. Moštvo tukaj strada, danes ni niti koruznega kruha (komisa), temveč »Zwieback«. —«

Zingarella, 19. V. 1917.

Pravijo, da se bo začel nocoj veliki topovski ogenj na Italijane, z namenom, da bi jih prevarali in da bi oni koncentrirali svoje sile na tej točki. Snoči so Italijani na desnem krilu zavzeli neki hrib; celo noč je bilo slišati daljni topovski ogenj; bobnenje v daljavi, kakor da je tam nekje kakšno kegljišče; čuje se zamolklo in nepravilno metanje.«

Zingarella, 20. VI. 1917.

»Z vzvišenega mesta — nad Regimentskomando — sem opazoval topovski ogenj na Mote Zebio. Zemlja vre, v dolgi črti se dvigujejo plazovi dima, beli, temnordeči, lahno rdeče ožarjeni. Neprestano se dvigujejo vedno na drugih mestih ti stebri dima. Grozno bobnenje v vseh niansah. Od streljanja so nam po-

pokale šipe. Aeroplani so prihajali kakor morarica, dostojanstveno, v določenem redu — schachbrettförmig —. Nad nami so se razšli in metali bele bombe. Ena je padla kakih sto metrov od nas in dvignila velikanski črn oblak dima. C'est la vie, c'est l'histoire.«

Monte Rasta, 9. IX. 1917.

»Poslanica o miru, ki jo je sv. oče naslovil na vse narode, ki se bojujejo, ne bo imela uspeha, ker On nima danes oblasti nad njimi. Prej je bilo to drugače... ker so narodi, edinstveni v veri, imeli Vanj zaupanje.«

Monte Rasta, 26. IX. 1917.

»Malo prej sem gledal, kako pada naš aeroplan. Najprej se je videl dim, nato je planil iz njega plamen, a on sam je drvel navpično navzdol, puščajoč za sabo beli dim. Padel je sredi Asiaga, poleg manjše cerkve, kjer se je še dolgo potem dvigal dim. Pravijo, da so videli ljudi v zraku, kakor da pada fes. Kmalu nato sta se zaprašili dve maskirani cesti, ki vodita v Asiago. Avtomobili so pridirjali v mesto. Dve močni sliki; dva mala ekscepta iz svetovne vojne. Aeroplan, ki gori in človek, ki pada »kakor čepica«. Smrt in trpljenje.«

Homec, 27. X. 1917.

»Prehod preko Krna. Mesečina obseva zasnežena pobočja. Italijani so v divjem begu zapustili Krn. Skladišča so polna hrane, perila, čevljev. Naslednjega dne se odpravimo v dolino. Ob poti naletimo na topove, strojne puške, šampanjec, na perutnino, kavo, stvari, ki so pri nas redke. Po poti do Breznice in v Kobariid. Tu so čevlji, kolone avtomobilov, kolesa, puške, razmetani spisi, telefoni. Moštvo je jedlo ves čas, se preobleklo in napolnilo nahrbtnike s hrano. Fantje pojejo. Na zaplenjene vozove so zmetali nahrbtnike in sedaj gre moštvo brez vsega.«

Tagliamento, 5. XII. 1917.

»Tretjega ponoči se je bil boj na Tagliamentu. Na vzhodni strani reke je večerjal »Stab« pri ognju in mesečini. Čulo se je stre-

ljanje s puškami, lajanje strojnic, prasketanje ročnih granat. Nato je prišlo povelje, da se premaknemo in pri mesečini smo prekoračili most. Na otočku (sredi reke) smo se ustavili in tu so nas ob prasketanju in blesku obsipali šrapneli z železom. Ranjenih je mnogo. Vsi smo polegali ob železniški nasip, vendar nismo mogli spati, ker so oni topovi z leve strani preveč točno streljali. Tudi drugi del mostu je osvojila četrt. In mi smo se zagnali za njimi.«

St. Gregorio, 27. I. 1918.

»Življenje je težko. Težim za zdržnostjo (v jedi), toda ne gre tako lahko. Trudim se, da bi se odvadil zajutрка in popoldanske malice. Že nekaj dni spim na zemlji in skušal bom vstajati bolj zgodaj kot običajno, da se bom lahko več sam z Bogom razgovarjal. Preveč govorim, preveč sem v družbi, slab v trpljenju. Ko bo odhajal naš polk v gore v »Stellung«, se bom prostovoljno javil, da grem z njimi, da se malo privadim na pričakovanje smrti. Gospod, pomagaj!«

Vilago blizu Feltre, 25. IV. 1918.

»... Na vsak način nam je potrebna jugoslovanska država. Tu jo že občutimo. Na fronti sami je že velik preobrat, ki se je v tem času razplamtel. Dokaz temu so bili letaki, ki so jih metali antantini aeroplani v avstrijske rove in utrdbe.«

Fontana Secca, 8. II. 1918.

»Okrog 11. V. se bo pričela — tako pravijo — velika ofenziva iz odsekov Franzella, Cima, Ecker, Col del Rosso. Avstrijci so se oborožili do zob; velikansko število topov 42 cm in 30,5 cm je postavljenih v Val Trenzelli. Številne divizije pešcev so pripravljene na udarec. Pravijo, da so Italijani v silnem strahu. Bojijo se plina. (Kako se tudi ne bi bal!) Vsak dan pričakujejo ofenzivo, vedno so »gasbereit«. Pri nas je vse omamil zajec v goščavi. Stotnik hoče zlata i denarja; platna in nogavic za ženo; drugi prežijo na sukno; a lačno moštvo že vidi konzerve in italijanski kruh, ki jim leti v usta. Če se posreči predor, obvaruj me, o Bog, lakomnosti, daj mi svojo milost, zdravje starem in meni, pa ne bo bolj bogatih ljudi na svetu!«

Fontana Secca, 500 m jugozapadno od kote 1385 Stalla Secca, 19. VI. 1918.

Dne 15. zjutraj ob treh je začel delovati topovski ogenj. Bil sem na vrhu Fontana Secca in sedel sem v električno razsvetljeni kaverni z divizionarjem Le Beaujem, z njegovim zastopnikom in z drugimi. Igrali so karte in rabili samo francoske besede: coeur i. dr. O dogodkih, ki bodo sledili, o mrtvih, ki bodo padli, niti govora. Igrali so do dveh 49 minut. Tedaj so prenehali in zunaj se je začelo grmenje topov. Sli smo ven. Nebo in zemlja sta sijala in ves orkester nizkih in visokih tonov je spremljal ta veličastni sij oblakov, gora in dolin. Z raznih strani so se iz italijanskih jarkov dvigali žarometi. To je trajalo do sedmih zjutraj. Italijan je odgovarjal z raznimi kalibri (tega nismo pričakovali, ker smo mislili, da bodo vse baterije zastruljene s plinom), in celo s plinskimi granatami. Morali smo si nadeti plinske maske. Ob sedmih 40 minut je topovski ogenj prenehal, deset minut pozneje dobimo sporočilo, da je Solarol (Pyramidenkuppe) v naših rokah. Pol ure pozneje dospe vest, da je Borojevič prekoračil Piavo.«

Solarol (kaverna), 13. VII. 1918.

»Udarilo je v našo barako; Sinci je odbilo glavo, Šobota in druge težko ranilo, a Klapca je dvignilo v zrak in ga vrglo nekaj metrov daleč. Gledal sem, kako je aktivni stotnik, štiridesetletni mož, jokal, ker je izgubil slugo. Tudi drugi so bili presenečeni. Zahvaljujem se molitvi matere in svojih zlatih prijateljev, da živim, ker jaz sam — četudi mnogo mislim na Boga — prav za prav malo molim. Nekega dne sem videl duhovnika, najrajši bi mu bil poljubil roke, ki držiijo Kristusa. Moral bom zaželeli boljših dni, ko bom odšel tudi jaz tja, kamor Šime. — O, Bog, da bi bil že pri Tebi, to bi bilo najboljšje; sežgi v plamenu svoje usmiljenosti vse zajedalce greha, ki so se vrinili v mojo dušo, da bom stopil dober in svet v Tebe; ali vsaj, da me bo v življenju navdihnili sveta radost in nadčloveška volja. Lahko je pisati, a težko je sveto živeti.«

(Iz rokopisa: Dr. Ivan Merz, apostol KA med Hrvati; priredil I. Klasinc, profesor.)

Književnost

ŠESTI MAJ 1938

Jutro sili v zastrto sobo. Vrabci nekje čivkajo enolično budnico. Po hodnikih in sobah se slišijo koraki. Pomanem si oči, gledam v strop — in bi neskončno rad še malo zatenjal. Morebiti se povrnejo sanje: košnja v Rodinah, jagode, češnje, zvon iz Tušvega dola... Oči obstanejo na kupu knjig: Dante, Leopardi, Pellico, Carducci, Pascoli, Papini. Skočim iz postelje.

Iz kapele se širi vonj kadila po stopniščih in hodnikih. Gledam rože in zelenje na oltarju, kip Device; žarki se upirajo v poslikana okna. V božjem imenu začnimo nov dan dela, skrbi in trpljenja, da bo jutri, pojutrnjem lažje, lepše. Kdaj? Znanost, kdor je odgrnil prvo zaveso, ki zastira tvoje kraljestvo, bo obstal, zastrmel, potem šel vedno globlje, vedno dalje, nevidna sila ga bo postavljala pred nove probleme — dokler se naposled ne zgrudi, učen, utrjen, s sladkim spominom na leta, ko je bil svet ves lep, majhen in ljubezniv.

Predavalnica na katoliški univerzi. Nad katedrom slika Srca Jezusovega. Profesor Tonelli govori o Danteju: Nebesa. Njegov prijetno zvoneči glas citira čudovite tercine, roke se iztezajo nad knjigo, prsti se krčijo — najprej je v njih misel, potem šele v ustih. Razlaga modrost in lepoto največjega genija, ki si je v ljubezni in trpljenju ustvaril nesmrten spomin.

Tri sto obrazov je uprtih na kateder. Tri sto obrazov žari in se spogleduje, si prikimava. Tri sto src čuti lepoto, tri sto glav strmi ob harmoniji teologije in poezije.

Potem sedim v študijski dvorani. D'Annunzio, dekadent, umetnik, ki je romantično čustvenost prenesel v čutnost, uživanje. Kot da beži pred notranjo praznino in hoče zadušiti glas duše in srca, se je predajal telesnim mikom — in bil ob vsem navdušen narodnjak: libijska vojna, svetovna vojna, Reka 1924. Prvega marca letos je umrl. Bilo je veliko govorjenja, pisanja, komemoracij. Pater Gemelli, rektor, je ob spominskem govoru vzkliknil: »Italija čaka svojega resničnega poeta...« D'Annunzio je ves na indeksu.

Šesta popoldne. Kot omotičen se dvignem iznad knjig in se znajdem na cesti. Kam? Bolan sem od enoličnega življenja. Te sive, ozke in prašne ulice so tako obupno znane. Bojim se jih kot domotožja. Stojim na pločniku in se ne morem odločiti. Nebo so prepregli sivi oblaki in hladno je. Mahnem na slepo — rad bi se zgubil. Kje! Piazza della Scala, Galleria Vittorio Emanuele, Piazza del Duomo. Srečavam ljudi, ki se jim bere skrb v očeh in se jim neprestano mudi. Rad bi srečal kako lepo dekle, slovenskemu podobno, pa ga ni. Obrazi so skaženi, izumetničeni, da se mi zbuja pomilovanje. Enkrat — bil je veliki četrtek — sem ujel nepozabno mil obraz, modre oči, svetle lase. Vzdrhtel sem — kot da je šla sreča mimo mene. Potem sem se spomnil Pascolija: Ljubezen se poraja v pesmih in godbi, a

naposled umira v joku srca. Prav si govoril, Pascoli!

Na obzidanem dvorišču cveto akacije. Prijeten mi je njihov vonj. Mislim na ljubljanski Grad in na ure, ki sem jih tam prebil ob prvih kresnicah. Lepe so bile, čeprav cvetju ni sledil sad, marveč trnje. So bile pač akacije. In ko me zdaj kak večer zanese pot v park, ne najdem klopi, kamor bi sedel. Povsod pari, šepetajoče govorjenje, tih smeh. Mimo grem s pomilovanjem in zavistjo.

Luči gore po cestah, blizu doma sem. Bo kako pismo iz domovine? Boleča radovednost mi ustavlja korak. Bela Krajina molči, Kočevsko molči, Ljubljana se skopo odziva — jaz pa tako mislim na vse, da me je skoraj sram. Vstopim, pogledam — zadovoljstvo se mi razlije po obrazu. V predalčku številka devet pismo! Vendar! Iz Novega mesta. Lepo pismo, ves drug sem. Prijazne besede gredo do srca. »Morda več o tem ustno, ko te bo že sprejela v naročje Bela Krajina. Če bi Ti vedel, kako je lepo tam!« Pogoltnem slino, se ozrem skozi okno. Pomlad v Beli Krajini, pa mene ni tam!

V biblioteki grmi radio. Rim. Revije brodovja, organizirane mladine, divizij. Rimski korak, pijanost množic, Horst-Wessel Lied, Giovinezza; pobegnem v svojo sobo.

Na Slovenskem so zdaj šmarnice. Zvonovi brnijo, cvetje diši, pesmi se slišijo, prošnje, molitve. Vzamem papir, si podprem glavo, pišem.

Slišim te, slišim ko v snu, bronasti zvon z onkraj polj, iz Doblič — —

Vzamem v roke Pascolija. Čudovite so njegove pesmi: pokrajina, ljubezen do ptic in rastlin, rahla melanholija. V tem sem mu duhovno soroden. In gledam: v čem je njegova lepota? In vidim: niti ena beseda ni brez pomena prav tako in prav na tem mestu, harmonija je popolna, niti ena črka, niti en znak ni odveč. Še mi manjka ta stvariteljska spretnost — in še mnogim drugim. Morda mi počasi pride v kri in bom čutil, kaj je umetnost besede in kaj se pravi: v malo besedah mnogo povedati.

Utrujen sem, oči mi lezejo skupaj. Toda penzionat »Kardinal Ferrari« je živ: dve sto ljudi biva v njem in še več. Po hodnikih škripajo čevlji, po stopu vedno nekdo hodi, premakne zdaj stol, zdaj mizo, nekje je živahen pomenek, nekdo posluša svoj tenor, loputanja z vrati ni konca — — Ura je enajst. Ven pojdem, do polnoči se to mravljišče umiri, potem zaspim.

Via Bianca di Savoia je tiha. Dež prši. Nekje zad grmi velemesto, svetijo luči. Hodim tiho in diham sveži zrak in polglasno preiskušam konec svoje zadnje pesmi:

— Če lok zanič je, kmalu počí,

Če ni, tem dalje puščica zleti.

Sem prožen ali krhek lok?

Počasi se vračam. Šesti maj se nagiba h koncu. Obide me prijeten občutek — pa me zagreni sedmi maj, ki bo prav tak, le za en dan bliže košnji, češnjam, pticam in miru in počitku, ki se mi smehlja iz Rodin.

Bič.

Gostilna „Zadružna klet“, Kongresni trg 2 ima dobro, zdravo in ceneno hrano in pijačo. Postne dneve postno jed